

De Keutelbeek stroomt weer door Sittard

Hugo Rots: 'Ligne is een fantastisch voorbeeld van goed opdrachtgeverschap'

Tientallen miljoenen werden geïnvesteerd in de nieuwbouw van het Ligne-project in Sittard en meer dan vijf miljoen in de openbare ruimte.

De bekroning van het project is het ongedaan maken van een deel van de overkluizing over de Keutelbeek. Stad+Groen praat met het bouwteam dat de openbare ruimte van het Ligne-project heeft ontworpen, geëngineerd en gerealiseerd.

Auteur: Hein van Iersel

5 min. leestijd

De keutelbeek stroomt weer.

Het doel van het Ligne-project is nieuw leven in het centrum van Sittard te brengen door het opnieuw ontwerpen en realiseren van een vervallen gebied tegen het oude stadshart van Sittard aan. Het eerste masterplan van Ligne dateert uit het eind van de jaren 90. Architect Jo Coenen presenteerde toen een plan voor de integrale revitalisering van het stadshart van Sittard: *Zitterd Revisited*. Concreet werd de openbare ruimte vormgegeven door de Amsterdamse landschapsarchitect Lodewijk Baljon. Smitsrinsma verzorgde de engineering van het project.

Sjaak Aussems is namens de gemeente Sittard-Geleen projectleider van het Ligne-project en legt uit wat voor de gemeente de insteek was: 'Bij de aanbesteding wilden we bepaalde onderdelen van het project in een geduide kwaliteit gerealiseerd hebben. Voorbeelden daarvan zijn de hardstenen boombankeilanden op het centrale plein voor de hogeschool en de bijzondere ledverlichting die landschapsarchitect Baljon boven ditzelfde plein had gepland. Deze beide onderdelen zijn uitgevoerd door Rots Maatwerk.' Hugo Rots: 'In Nederland is niet de expertise aanwezig om dit soort banken te maken. We gaan naar China omdat ze daar nog de vakmanschap hebben dergelijke kunstwerken met de hand te maken, dat doen we niet meer in Europa.' Ook de grote, van kleur veranderende led armaturen vergden een bijzondere voorbereiding. Voor de ophanging van de lampen

is speciale maatwerk staakabel gebruikt, waarin ook de stuurkabels voor de ledarmaturen onzichtbaar zijn verwerkt.' Ivo Stevens: 'Bij veel onderdelen van dit project stonden we voor bijzondere uitdagingen. De ledarmaturen moesten bijvoorbeeld aan gevels bevestigd worden die daar niet op voorbereid waren. Onder het plein is voor de ledverlichting een speciale kelder gemaakt van twee bij twee meter, waarin alle kabels uitkomen en de apparatuur staat opgesteld. De ledverlichting die

Baljon heeft ontworpen, is formeel een kunstwerk en telt daarom niet als openbare verlichting. Naast de ledarmaturen is daarom ook normale straatverlichting geïnstalleerd op het plein.'

Sjaak Aussems, een beetje vals bescheiden: 'Het is misschien mijn onervarenheid, maar ik heb tijdens het bouwproces echt geprobeerd het plan overeind te houden. Dat is ook gelukt. Er waren zoals altijd tijdens het proces voldoende momenten dat alles tegenzat.'

Hugo Rots: 'Ik ben van mening dat het proces heel goed is gelopen. Natuurlijk heb je uitdagingen als je een project maakt wat niet van te voren helemaal is vastgelegd. Ik zou bijna zeggen, dat hoort er dan bij dat je dat dan moet organiseren. Ligne is wat dat betreft een goed voorbeeld voor goed opdrachtgeverschap.'

Blijven engineeren totdat het werkt

Ivo Stevens, projectleider van het project vanuit Smitsrinsma, bevestigt de opmerking van Aussems: 'Er waren genoeg kansen om alle mooie dingen uit het project te schrappen om geld te besparen. Dat is gelukkig niet gebeurd.'

Overkluising

De grootste technische uitdaging van het Ligne-project betrof waarschijnlijk het ongedaan maken van de overkluising van de Keutelbeek over een afstand van iets meer dan 200 meter. Met de ken-

nis van nu is het onbegrijpelijk dat deze beek ongeveer zestig jaar geleden werd overkluisd. 'Keutelbeek' is dialect voor 'kleine beek'. Nu is klein altijd relatief, maar de beek is allesbehalve klein. Als je op de brug over de beek staat en je ziet beneden de forellen zwemmen, waan je je eerder in Duitsland of Oostenrijk.

Het was een bijzonder moment toen we de Keutelbeek weer vrij konden zien stromen

De overkluising uit de jaren 60 bestond uit een zware betonnen bak die over de bedding van de beek is gezet. Om de ontkluising te kunnen realiseren, werd met damwanden een diepe wand langs de bedding geplaatst. Deze wand vormde als eerste de wand voor de bouwkuip en zou normaal gesproken weer worden verwijderd nadat het werk was afgesloten, maar in Sittard heeft men ervoor gekozen om de wand te behouden en ook te gebruiken als constructieve wand voor de gebouwen en de parkeergarage.

Ivo Stevens: 'We hebben net zo lang geëngineerd totdat we hiervoor een oplossing hadden gevonden. Zonder dat we de damwanden in het werk exact konden opmeten, hebben we een 200 meter voorzetwanden gemaakt, zodat het lijkt alsof de gebouwen langs de beek doorlopen tot op het waterniveau.' Feitelijk is dat gezichtsbedrog, want de wanden, met veel baksteen erin verwerkt, zijn puur decoratief en hebben geen enkele constructieve betekenis. Geert-Jan Aalbers van aannemer Den Ouden vertelt over de uitdagingen die dit heeft opgeleverd. 'Wij moest de wand en ophangconstructie engineeren op het moment dat alles nog ondergronds was en we niet wisten of in hoeverre de wand schuin stond. Gelukkig ging dat allemaal goed, al moesten we wel een aantal plooiën gladstrijken om te zorgen dat het echt perfect oogt.'

Meanderen

Volledig vrij meanderen is niet haalbaar voor een

beek die door een drukke stedelijke bebouwing heen stroomt, maar binnen de gestelde ruimte fungeert de opgefriste Keutelbeek weer als de parel van het Ligne-project. Landschapsarchitect Lodewijk Baljon: 'Het was een bijzonder moment toen we de Keutelbeek weer vrij konden zien stromen.'

Bomen

Een van de belangrijkste nieuwe gebruikers van Ligne is de Zuyd Hogeschool. Als we het project bezoeken met het bouwteam, is het prachtig zonnig weer en valt meteen op hoe intensief het plein gebruikt wordt door de studenten. Een Acer × freemanii 'Jeffersred Autumn Blaze' met een boombank daaromheen staat op de hoek van het plein. Toon Ebben van Boombakkerij Ebben leverde de bomen voor de verschillende pleinen. Dit zijn allemaal meerstammige solitaires in een grote maatvoering. Toon Ebben: 'We hebben recent nog een extra druppelslang gebracht naar de esdoorn die recht voor de ingang van de Zuyd Hogeschool staat. We waren bang dat de boom bij het zonnige weer van de afgelopen tijd door reflectie van de hoge ramen zou kunnen verbranden.'

Bij het in gebruik nemen van het plein komen ook kleine schoonheidsfouten aan het licht. Storend is de enorme hoeveelheid peuken die de studenten van de Zuyd Hogeschool achterlaten op het plein en die in de voeg van de gebakken klinkers belanden. Ik plaag Lodewijk Baljon daar een beetje mee: 'Is dat geen designfoutje?' Volgens Baljon niet:

ACHTERGROND

'De klinkers waren ingestrooid met fijn split, maar de veegwagen van de gemeente Sittard-Geleen heeft dit split weer opgezogen. Daardoor is een open voeg ontstaan, waar precies een peuk in past.' Sjaak Aussems: 'We gaan nu een proefvlak maken dat we dit dicht gaan afvoegen zodat de peuken gewoon opgeveegd kunnen worden.'

Budget

Al in 2008 werd het budget voor de openbare ruimte door de gemeenteraad vastgesteld op ongeveer 5,8 miljoen euro. Sjaak Aussems: 'Daarnaast hebben we extra geld gevonden bij bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie.' Ivo Stevens: 'Je hoort vaak dat budgetten bij dit soort grote projecten worden overschreden. Dat is hier niet gebeurd. We zijn binnen het budget gebleven, en dat terwijl we nergens het ambitieniveau naar beneden hebben bijgesteld. Dat mag ook weleens gezegd worden.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6868

HET BOUWTEAM BESTAAT UIT:

Sjaak Aussems, gemeente Sittard-Geleen

Lodewijk Baljon, Baljon architecten

Toon Ebben, Ebben Boomkwekers

Ivo Stevens, Smitsrinsma

Geert-Jan Aalbers, Den Ouden Aannemingsbedrijf

Hugo Rots, Rots Maatwerk